

Posudek oponenta práce

Veronika Kučabová

„Chodit po těle Matky Země...“

Na předkládané bakalářské práci o vztahu aktérů českého novo-druidského hnutí k přírodě je potřeba ocenit hned několik důležitých věcí. V první řadě smekám před použitým konceptuálním aparátém, který hojně čerpá z cizojazyčné literatury a z aktuálních debat v tzv. symetrické antropologii. Mimo to je z práce zřejmá autorčina vlastní iniciativa při hledání adekvátních konceptů a určitá odvaha používat i ty komplikované v čele s ontologickým relativismem Viveirose de Castra. Oceňuji rovněž skutečnost, že použitých konceptů není ani mnoho ani málo, což autorce umožňuje na jednu stranu nerezignovat na teoretické aspekty, ale ani jimi práci nezahlcovat na úkor empirického materiálu a jeho analýzy. Naopak pro analýzu svého materiálu si nechává dostatek prostoru, což je dobře. Ba co více, umí se i při jeho interpretaci čas od času vrátit ke konceptům rozpracovaným v teoretické části a propojovat teorii s empirií, což vypovídá o porozumění použitých konceptů. Vše výše popsané vede k tomu, že práci celkově hodnotím jako velmi zdařilou – a to dokonce s prvky a tendencemi, které by bez problémů obstály u hodnocení práce diplomové. K práci mám jednu jedinou závažnější výtku – chybí mi v ní mnohem důkladnější zasazení českého novodruidství do kontextu nedávné a současné doby. To podle mého má kaskádovitý efekt, jež se projevuje v občasných analytických nedopracovanostech, stejně jako v sporném konceptuálním závěru Současnému českému novodruidství se autorka věnuje jen v jednom odstavci. A to je strašně málo. Přitom mohla mnohem více rozpracovat návaznost na „keltománii“ z 90. let, která nepostihla jen ČR, ale celou Evropu a kterou je možné vidět jako součást ještě většího procesu nástupu novopohanských a new age hnutí, stejně jako tzv. postmoderního synkretismu a brikolážních identit, o kterých např. píše R. Haluzík v roce 2018 vydané knize s názvem *Proč jdou chlapi do války*. Na jedné straně autorka pracuje s velkými koncepty z antropologie a na druhé straně pracuje s vlastním empirickým materiálem. Práci by si podle mého zasloužila, aby mezi ně ještě vložila mezistupeň – totiž detailnější zmapování novodruidství v Česku od 90. let až do současnosti a jeho lepší kontextualizace do společenských procesů, ve kterých existovalo a existuje. (Spíše na okraj pak dodávám, že příliš nerozumím tomu, proč informace o České pohanské společnosti jsou vsazeny do metodologické části)

Tato absence adekvátní situovanosti a kontextualizace se podle mého promítá i do určité analytické nedotaženosti. Domnívám se, že autorka mohla v určitých momentech důkladněji vytěžit svůj empirický materiál. Příkladem budiž pasáže o personalizaci přírody – ty se totiž netýkají jen toho, že přírodu zosobňují do „člověka obecného“, ale do různých podob ženy. Jedná se o fascinující feminizaci přírody a je škoda, že to autorka analyticky nerozpracovává – Země jako Matka, randění a svádění přírody, když např. Dub na str. 28 říká „Miluju hory a jejich divokost, a jak říká pan Cílek, třeba jižní Čechy jsou taková cudná milá klidná dívka, kterou musíš chvíli poznávat, a až poté si jí zamiluješ a už tě nepustí, zatímco třeba Beskydy jsou divoká čarodějka, která tě uchvátí hned, ale za to rizikovější může být.“ Příroda se zde objevuje v tradičních rolích ženy a stálo by za to rozvést, jak se toto „gentlemanské pojetí“ vztahuje nejen k evropskému romantismu, ale i k konzervatismu v jeho obojakém významu – jednak ve smyslu politické ideologie, ale rovněž ve smyslu konzervace a ochrany přírody. Koneckonců i samotná skutečnost, že aktéři citují V. Cílka by stála za větší pozornost – nejenže je jedním z předních představitelů a autorů onoho postmoderního

synkretismu již od 90. let, ale je rovněž stoupencem konzervativismu (viz např. Jeho názory během migrační krize). V podobném duchu by stálo za analýzu i to, zda se pojetí přírody soudobých nových druidů neliší u mužů a žen, protože spíše emancipované pojetí přírody u takové Borovice by to naznačoval: „*Já vždycky, když medituju na Matku Zemi, tak vlastně nikdy to není žádná zraněná křehká víla, která neví, co se sebou, ale naopak.*“ (str. 29)

Domnívám se, že větší důraz na kontext a situovanost by nejenže mohl lépe doanalyzovat některé pasáže, ale možná by vedl i k přehodnocení některých použitých konceptů (doporučoval bych výměnu konceptu šamana za neo-šamana – k jejich rozdílu viz např. DuBoisovu knihu *Úvod do šamanismu* vydanou v češtině v roce 2011), stejně jako k přehodnocení závěru. Autorka totiž podle mého dokládá subtilnější tezi, než jak tvrdí. Mnoha tvářím přírody u zkoumaných aktérů nejsou podle mého vlastní dvě odlišné ontologie přírody, ale spíše určitý ontologický synkretismus odpovídající postmoderní brikoláži hnutí nového věku, ve kterém se mísí nejrůznější vlivy pojmání přírody – od esoterika Cílka, přes anti-lovelockovské pojetí Gaia, přes romantickou divočinu, evropský konzervativismus až po různorodé domorodé kosmologie či neo-šamanismus.

Celkové hodnocení:

Jak píše výše, práci považuji za více než zdařilou s jednou jedinou výjimkou – nedostatečným rozpracováním nedávného a současného kontextu českého novodruidství a na to navázanou lavinou dalších sporných bodů. Moje kritika práce nemá ani tak charakter kritiky jdoucí proti kvalitě bakalářské práce, jež se má promítnout do jejího hodnocení, jako spíše polemiky a rovněž výzvy k přemýšlení, zda a jak kritiku zapracovat, kdyby se autorka například rozhodla nejen pokračovat ve studiu, ale i v tomto tématu. Obě autorce doporučuji. **Práci doporučuji k obhajobě a hodnotím jí jako výbornou, tzn. známkou jedna.**

V Praze 17. září 2021

Mgr. Bohuslav Kuřík, Ph.D.